



Důstojnická akademie

2: Velení, výcvik, výbava

Vít Hrachový

<http://kastilie1312.cz>

-

<http://facebook.com/kastilie1312>

23.2.2025

Ilustrace: Tomáš Zach

Obsah

- Teorie formací.
- Velení.
 - Autorita, péče, psychologie.
 - Situační přehled.
 - Pověly.
 - Signalizace.
 - Hierarchie.
 - Prapory.
- Základní výcvik.
- Vybavení.
- Další zdroje.
- Dotazy, diskuze, zpětná vazba.



Teorie formací

- Cíl: Maximalizace ztrát soupeře. **Minimalizace vlastních ztrát.**
- Důstojníka dělají důstojníkem jeho lidé.
- Bitevní formace: **Nástroj** k získání výhody, lze porazit i přesilu.
 - Přizpůsobují se terénu, počtu a vyzbrojení stran.
 - Na jednoduchém otevřeném bojišti přesila většinou vyhrává.
 - Na bojišti s překážkami přesila nemůže uplatnit převahu.
- Hlavní zaměření: **Získat či omezit dosah vojáků.**
- **Dosah, iniciativa, rychlost a souhra jsou klíčové faktory.**
- Dosah
 - Otevírá cestu k (lokální) přesile.
 - Omezuje počet aktivních vojáků soupeře.
 - Terén, překážky, délka / dostřel zbraní...
- Přesila a souhra
 - Cvičíme udeřit v jeden čas, aby nás bylo 3-5 na jednoho.
 - Nerovné podmínky boje nutí pracovat s dosahem.
- Pro boj potřebujeme **pohyblivost** a možnost **rychle reagovat na změnu.**

Velení: Autorita, Péče

- **Velitel:**

- Největší, nejsilnější, aktivní, vidí příležitosti a jde po nich.
- Jde spát jako poslední, stará se o potřeby a přežití svých lidí.
- Dohlíží na bezpečí svých lidí, spánek, odpočinek, jídlo, pití.
I před bitvou a mezi střety. Příklad: Odložte přilby, pohov, napijte se, délka pauzy cca 10 minut. Připravte se na konec pauzy za 5 minut.
- Umí poskytnout první pomoc svým lidem.
- Vede své lidi, jde jim příkladem, motivuje je.
- Měl by znát silné a slabé stránky svých lidí, jejich psychický a fyzický stav.
 - Netlačte lidi do toho, co chcete vy. Poslouchejte, co chtějí oni.
 - Podle toho stavte zbraně.
- Má zástupce.

Velení: Psychologie 5 potřeb

- **Stimulace.**

- Dostatek nových podnětů.
- Je to zajímavé. Není to nuda.

- **Smysl ve věcech a vztazích.**

- Co dělám má smysl.
- Zlepšuju se v tom. Vyhráváme.

- **Životní jistota.**

- Mám svoje lidi, patřím někam.
- Někomu na mě záleží.

- **Pozitivní identita.**

- Pochvala veřejně, kárání soukromě.
- Sebedůvěra. Rozhodnost.

- **Otevřená budoucnost.**

- Mám se na co těšit.

Velení: Situační přehled

- V boji si udržuje přehled.
 - O nepříteli.
 - O vlastních lidech.
 - O příležitostech.
 - Sleduje signály vyššího vedení.
- **Rozhoduje** o postupu, ústupu, držení pozice dle situace a dohodnutého plánu.
- **Neustále podporuje**, povzbuzuje své lidi hlasem, vedením, radou.
 - Lidé bez vedení vadnou a ztrácí iniciativu.
- Zástupci **předá** tyto zodpovědnosti předtím, než se vydá angažovat osobně v boji.
 - Zaměřením na boj se ztrácí situační přehled.
 - Tunelové vidění je reálná věc.

Velení: Pověly

- Výcvik: Čelem k družstvu.
- V boji: Na pravém křídle.
- (Oslovení), Návěští, Povel. Příklad:
(Družstvo, Jméno domu/jednotky), Čelem, VZAD.
- Návěští je jednoznačné a připravuje družstvo k povelu.
- Chybí-li seržanti, povely OPAKUJEME všichni.
Jinak velí jen seržanti, ostatní jsou zticha.
- Povely trubkou nebo rohem provádí jen velitel vojska.
- Povely praporem velitel každého oddílu (30+).
- Zraněný/umírající seržant vyvolá zástupce.
 - Bez zástupce někdo z jednotky přebere velení, funguje samostatně, dokud se nepřipojí k jinému veliteli.
 - Velím: Ke korouhvi; Za pánem (Jméno domu)....

Velení: Povely Řím I

Latin	English	česky
Dirige frontem.	Line up.	Vyrovnat.
Venite.	Form up.	Seřadit.
Signum demittite.	Dismiss.	Rozchod.
Silencium.	Silence.	Ticho.
Reverte.	Cancel command.	Zrušit.
Ad gladius (conto), cline.	Right turn.	Vpravo vbok.
Ad scuta, cline.	Left turn.	Vlevo vbok.
Ad gladius (conto), move.	Right step.	Doprava krok.
Ad scutum, move.	Left step.	Doleva krok.
Procedite/Movete.	Forward march.	Krokem vpřed.
Celerate.	Faster.	Zrychlit.
Tardate.	Slower.	Zpomalit.
Unum. Duo. Tres. State.	One. Two. Three. Halt.	1,2,3. Zastavit, stát.
Cede.	Move back.	Krokem zpět.
Gradum servate.	Keep pace.	Držte krok.

Velení: Povely Řím II

Latin	English	česky
Transformate.	About face.	Čelem vzad.
Arma portate	Take up arms.	Zvedněte zbraně.
Arma demittite	Lower arms.	Odložte zbraně.
Ad arma	To arms.	Do zbraně.
Gladius stringite.	Draw swords.	Tasit meč.
Gladius recondite.	Sheathe swords.	Schovat meč.
Scuta portate/demittite.	Pick up shield.	Štít uchopit.
Scuta demittite.	Put down shield.	Štít odložit.
Percute.	Advance, close to enemy, beat.	Do nárazu.
Pila portate/demittite.	Pickup pilum	Zvednout oštěp.
Pila demittite.	Put down pilum.	Odložit oštěp.
Pila tollite.	Prepare pilum for throw.	Oštěp připravit.
Pila jactate.	Throw pilum.	Vrhnout oštěp.

Velení: Povely Řím III

Latin	English	česky
Ad unum.	One rank.	Jednořad.
Ad duo.	Two ranks.	Dvouřad.
Ad quattuor.	Four ranks.	Čtyřřad.
Junge.	Close up.	Srazit řadu.
Large.	Open up.	Roztáhnout linii.
Mutare.	Replace 1st rank.	Rotace řad.
Murus.	Shield wall, 2nd at 45 deg.	Zed'.
Tela.	Roof. Shield wall with roof.	Střecha.
Ad cuneum.	Wedge.	Klín.
Ad testudinem.	Tortoise.	Želva.
Undique servate. (Orbis.)	Circular defense.	Mlýnské kolo.

Velení: Povely ze Strategikonu

Silentium. Nandata captate. Non vos turbatis. Ordinem servate. Bando sequute. Nemo demittat bandum et inimicos seque.	Silence. Do not worry. Keep your position. Observe orders. Follow the standard. Do not leave the standard and pursue the enemy.	Ticho. Ničeho se nebojte. Každý na svém místě. Poslouchat rozkazy. Za praporem. Držte se praporu, nepronásledujte nepřítel.
Ad octo. Exi.	Divide by 8, March.	Rozpůlit, po osmi.
Exi.	Halve/by 4.	Rozpůlit. (po 4, po dvou..)
Dirige frontem.	Straighten front.	Vyrovnat.
Junge.	Close ranks.	Srazit řadu.
Ad fulcon.	Form foulkon.	Hradba.
Parati.	Ready.	Připravit.
Adiuta . . . Deus.	Help Us. O God.	K dílu pomáhej nám. Ó Bože!
Medii partitis ad difallangiam.	Divide in the middle. Form double phalanx.	Rozpůlit. Dvojitá falanga.
Primi state, secundi ad difallangiam exite.	Primi halt, secundi march out. Form double phalanx.	První stát. Druzí pochodem zpět. Dvojitá falanga.

Velení: Povely ze Strategikonu

Reverte.	Return to prev formation.	Návrat do původní formace.
Ad conto clina.	To the lance, face.	Za zbraní, v bok.
Move.	March.	Vpřed.
Ad scuto clina, move.	To the shield, face. March.	Za štítem, v bok. Vpřed.
Undique servate.	Face in all directions.	Formace Mlýnský kámen.
Depone au dextra/ au senestra.	Change to the right/left.	Formace Vpravo/Vlevo.
Largia ad ambas partes.	Move out to both sides.	Rozvinout obě křídla.
Intra.	Enter.	Zdvojit (hloubku formace).
Acia in acia.	File in file.	Formace ve formaci. Hloubka 32, ztráta šířky.
Muta locum.	Change place.	Přední vojáci dozadu.
Transforma.	About face.	Formace - čelem vzad.

Velení: Pověly SP, EN, CZ

Aragonese/Catalan	Castilian	English	Czech
De advocación		Addressing:	Oslovení:
almogavers, milites, homs, homens, servents, gents, gents d'armes	almogávares, soldados, hombres, sirvientes, hombres de armas	almogavars, soldiers, men, servants, gentlemen, men at arms	almogavaři, vojáci, muži, služebnictvo, pánové, zbrojnoši
De posición		Position:	Pozice:
davantera	delantera,avanguardia	vanguard	předvoj
mitjania	medianera	centre	střed
reraguarda, reassaga	retaguardia, zaga	rearguard	zadní voj
De armas y de su uso			Zbraně, použití
llança	lanza	lance	kopí
apuyada, apuyat	apoyada, apoyad	support	podpora
dards, escona, esconeta	dardo, azcona	darts	šipky, oštěpy
coutell, cortell	cuchillo	knives	nůž, tesák
colp	golpe	beat	bijte
a armes	a las armas	at arms	do zbraně
escuts	escudos	shields	štíty

Velení: Povely Hradec CZ,EN 1

Česky	English
Formace	Formations
Řada. Dvojřad. Trojřad.	Rank up. Two ranks. Three ranks.
Linie. Dvě linie. Tři linie.	Line up. Two lines. Three lines.
Formace klín, Kruhová obrana, Byzanc.	Wedge, Wheel, Byzantine formation.
Zed'.	Wall formation.
Šípy.	Roof formation.
Vyrovnat.	Line up.
Srazit řadu.	Close up.
Zdvojit řadu / linii.	Double rank / line.
Šikmá pravá / levá.	Right / left wing oblique forward.
Rotace.	Replace first rank / line.
Zástup. Dvojstup, trojstup...	Column. File by two, three.
Za korouhví, za pánem z ...	Follow the standard. Follow senior of ...
Po družinách.	Split companies.
Po skupinkách.	Wolf packs.

Velení: Povely Hradec CZ,EN 2

Česky	English
Přesuny	Movements
Otočit vpravo, vlevo, vzad.	Right turn, left turn, about face.
Směry: Vpřed, vzad, vpravo, vlevo.	Directions: Forward, backward, right, left.
Krokem - směr.	(direction) March.
Klusem - směr.	(direction) Faster.
Volným krokem - směr.	(direction) Slower.
Zastavit - stát.	Halt.
Hop.	Step.
Kosmo pravá / levá.	Oblique formation right/left.
Překážka.	Obstacle.
K boji.	Arms ready.
Do nárazu.	Ram up.
Šturmem.	Pursue, fast.
Zapřít - tlačit.	Support front - push forwards.
Volno, sednout, přilby dolů, napít se.	Rest, sit down, helmets down, drink.
Na pochod / do boje připravit	Get ready for march / fight.

Velení: Povely Hradec CZ,EN 3

Česky	English
Chraňte pána.	Protect senior.
Zelená. (zranění, zajistěte oblast, medika)	Green. (real injury, protect perimeter, call medic)
Ke korouhvi.	To standard.

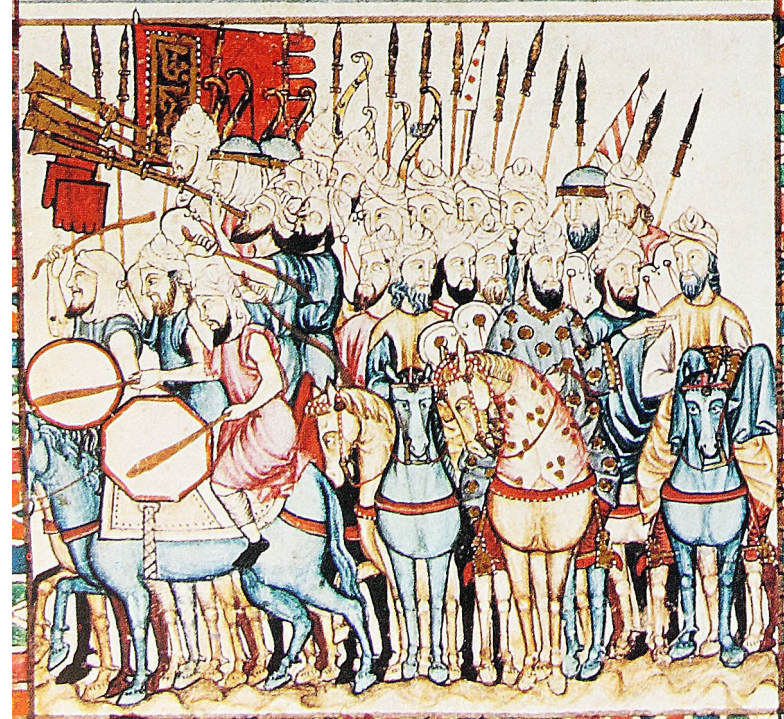
- Povely k datu: 19.12.2022
- Odkaz: [Hradecké povely](#)

Velení: Povely - provedení

- 1-2s reakční doba.
- Provedení načasovat na POVEL.
- Povely se provádí i za pohybu. **Nezastavuje se.**
- Skládání **Řada**: Štítem zleva překryji parťákův štít vpravo.
- Řada → Linie:
Levé křídlo postupuje doleva, pravé doprava, natahuji pravačku k parťákovi.
- Krokem vzad:
 - Zadní řada jsou oči a vodič pro přední řadu, která couvá a bojuje.
- Otočit vzad:
 - Štítaři: Levá noha dozadu, točím kolem štítu.
 - Tyčovky a střelci: Zbraň/tyč svisle, otočím špičky chodidel na místě.
- Rozpouštění: Šípy/Hradba 2 řady štítů nad sebou.
 - Začne střecha, pak zed'.

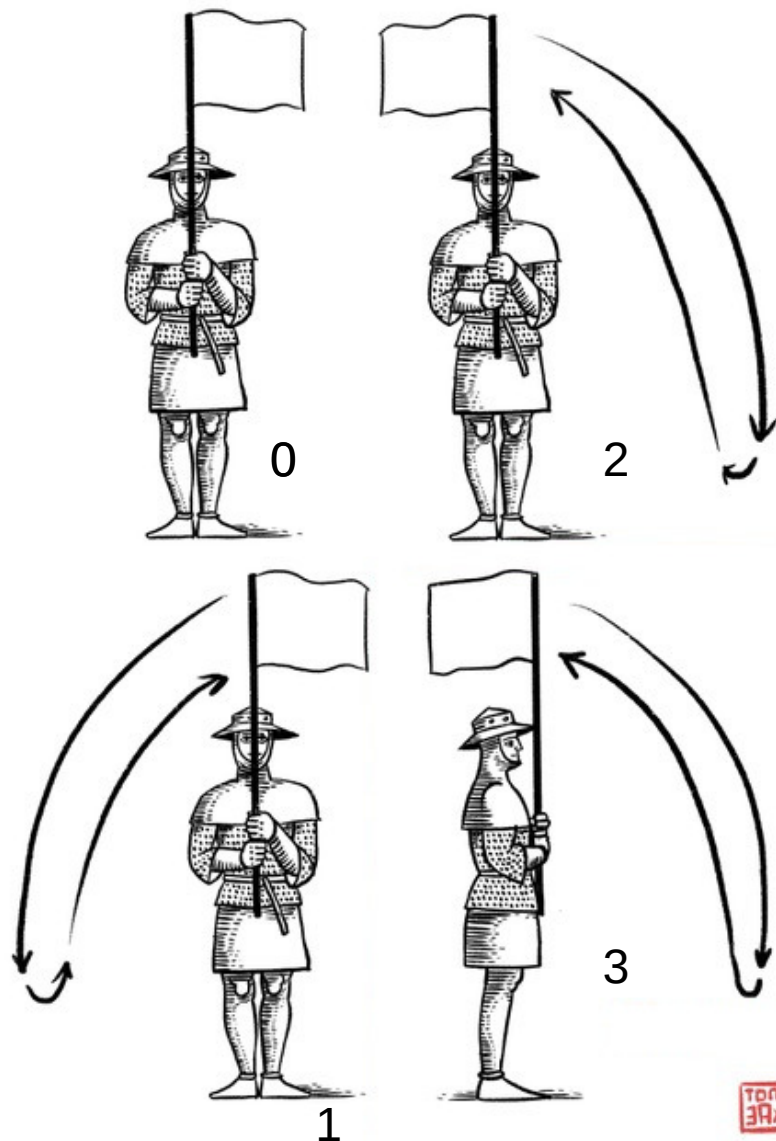
Velení: Signalizace

- Dálková
 - Majáky, poštovní holubi, jízdní pošta.
- Vizuální
 - Oheň, dým: Průzkum, vojsko.
 - Prapory: Jednotky, vojsko.
 - Znaková: Tiché signály rukou.
- Zvuková
 - Trumpety a rohy: Formace, jednotky. Celá formace.
 - Bubny: Krok, běh, směr, motivace. Celá jednotka.
 - Píšťalky, hlas: Seržanti, okruh cca 10 lidí.
 - Spojky, běžci: Každý velitel má spojku u hlavního velitele.



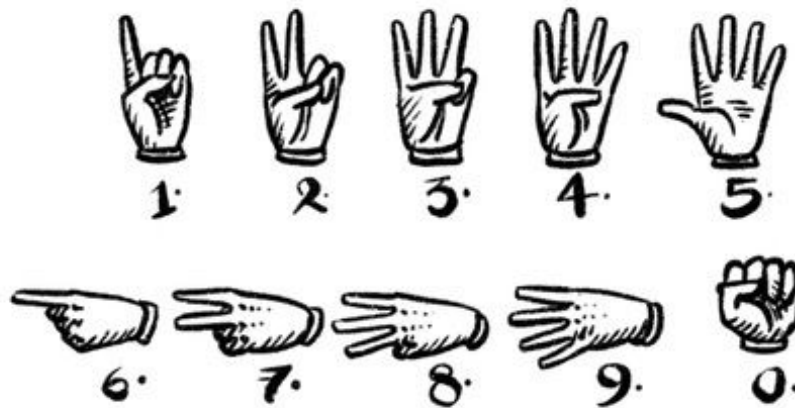
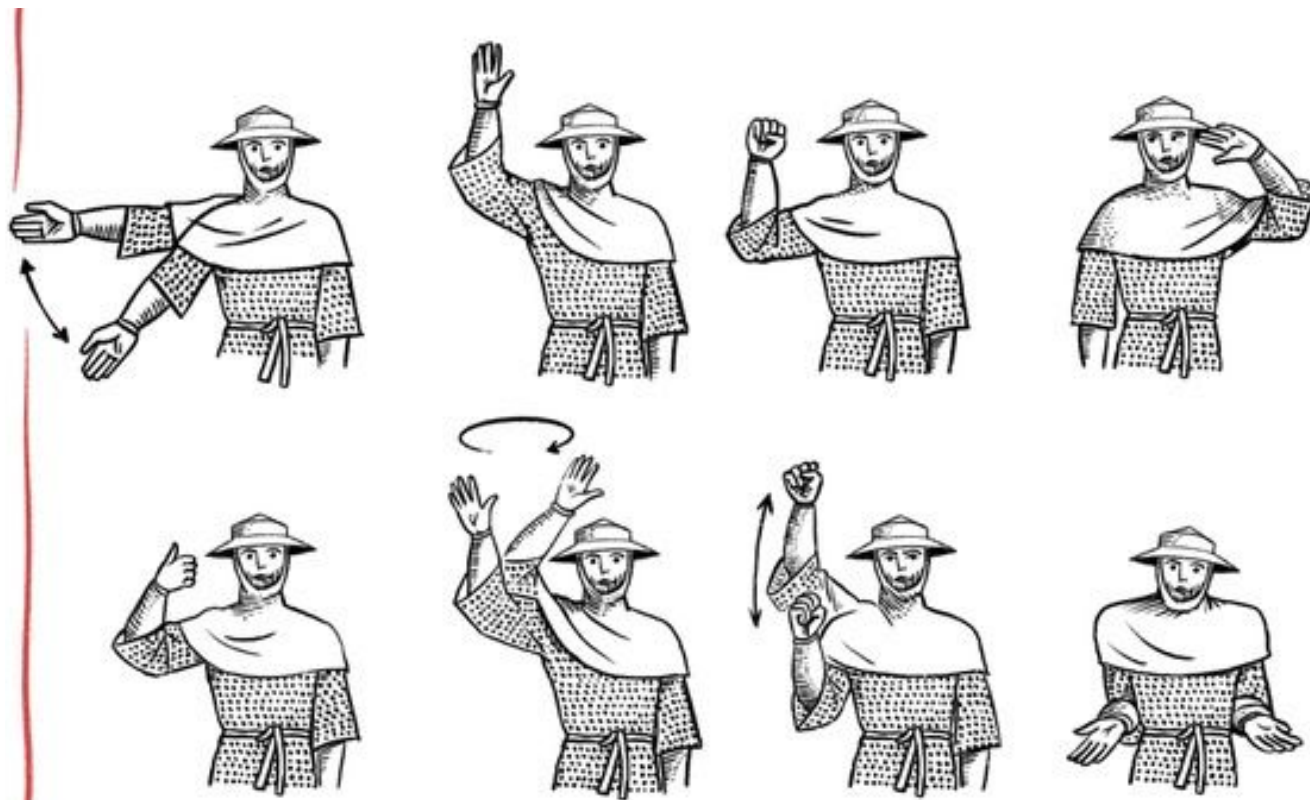
Velení: Signalizace Praporem

- Signály:
 - 0: Vertikál
 - 1: Doprava, 0
 - 2: Doleva, 0
 - 3: Vpřed, 0
 - 4: Kroužení
- Kódová tabulka - příklad:
 - konec zprávy: 3
 - levé křídlo: 22
 - pravé křídlo: 11
 - střed: 12
 - LK vpřed: 221
 - LK zpět: 222
 - PK vpřed: 111
 - PK zpět: 112
 - střed vpřed: 121
 - střed zpět: 122
 - honci vpřed: 1
 - přepadový odřad: 2
 - ke korouhvi: 4



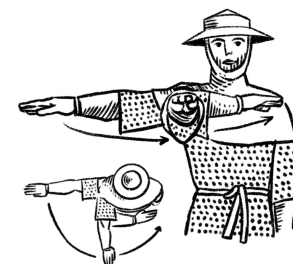
Velení: Signalizace Rukou

- Zpomal
- Zastav
- Nehýbat
- Stůj, pozoruj,
poslouchej,
čichej
- Rozumím
- Seřadit
- Zrychlit
- Nerozumím



Velení: Signalizace Rukou II

- Formace Dvě Kolony
- Formace Linie
- Formace Citera
- Obchvat zleva
- Za mnou
- K zemi, kryjte se
- Obchvat zprava
- Formace Klín
- Po skupinách



Velení: Signalizace Trubkou

- Jedna trubka nebo roh velí celé formaci.
- S trochou cviku každý zvládne základní tón (G1), pak jeden vyšší (C2) a jeden nižší (C1). Profíci zvládnou 5 tónů (E2, G2).
- Se třemi tóny se dají dělat povely-melodie nebo čtyřpísmenné kódy podobně jako s prapory.
- G1 (nižší) krátký = 1
- G1 (nižší) dlouhý = 2
- C2 (vyšší) krátký = 3
- C2 (vyšší) dlouhý = 4
- Kódová tabulka - příklad:
 - konec zprávy: 3
 - levé křídlo: 22
 - pravé křídlo: 11
 - střed: 12
 - LK vpřed: 221
 - LK zpět: 222
 - PK vpřed: 111
 - PK zpět: 112
 - střed vpřed: 121
 - střed zpět: 122
 - honci vpřed: 1
 - přepadový odřad: 2
 - ke korouhvi: 4



Velení: Signalizace Píšťalkou

- Píšťalka velí 1 družstvu.
 - Velitel si nemusí vyřvat hlasivky.
 - V boji je doslech píšťalky cca 10 lidí okolo, podobně jako hlas.
- Dlouhý tón = 1
- Krátký tón = 2
- Oddělovač = Pauza

- Kódová tabulka - příklad:
 - krokem vpřed: 2121
 - zrychlit: 1221
 - k boji: 2111
 - do nárazu: 1111
 - zpomalit: 2112
 - stát: 2211
 - zpět: 2122
 - vpravo: 2212
 - vlevo: 2222
 - čelem vzad: 2221
 - ke korouhvi: 1112
 - řada: 1121
 - linie: 1212
 - vyrovnat: 1222
 - srazit: 1122



Velení: Hierarchie

jednotka jméno CZ name EN	hodnost česky rank EN	latinsky	řecky	kastilsky
6-20 družstvo squad	desátník seržant sergeant	decimus	dekarchos	almocaden al-muqaddam señor
75-200 rota company	setník kapitán captain	centurio optio	hekatonarchos kentarchos	comendador
1000 pluk regiment	major plukovník colonel	tribunus	tribunus	adalid
n* 1000 brigáda brigade	generál general	legatus	strategos	cabdillo alférez

Velení: Prapory

Standarta

císař
král
admirál loďstva



Zástava

velitel 100+ rytířů
velitel městské hotovosti
velitel bojového řádu



Pennon (špičatý)

velitel 50-100 rytířů
představený řádu
kapitán lodi



Pennon (hranatý)

50-10 rytířů



Gonfanon

2-5 rytířů



Velení: Rozšiřující studium

- Rétorika a středověké Právo.
 - Motivace. Dávat smysl.
 - Přesvědčovat.
 - Autorita.
- Zpěv.
 - Silný hlas k velení.
 - Morálka a bojový duch.
 - Písně: Pochodová, před bojem motivační, bojová ke zvednutí iniciativy.
- Šachy.
 - Pěšák, střelec: Zabíjí šikmo do mezer mezi štíty.
 - Jezdec: L - obchvat. Před řadou štítů zahne, neztrácí rychlost, jede podél, útočí.
 - Věž: Na hřbetech válečných slonů.
 - Alférez (dáma): Vrchní velitel těžké jízdy.
 - Král: Pohybuje se pomalu ve čtvercové pěší pikenýrské formaci Dvůr.

Základní výcvik

- **Běhání, skákání, plavání, házení, zápas.**
 - Fotbal. Vybíjená. Házená. Košíková. Míčové hry.
 - Parkur. Kotouly. Šplhání. Zápas.
 - Překážkové dráhy. Sólo. S protivníky.
 - Vrh míčem, kamenem, oštěpem, prak, fustibal.
- **Optimum:**
 - ½h-1h běh beze zbroje, pak s lehkou zbrojí.
 - 1h pochod ve zbroji.
 - V **těžké** zbroji pravidelně **neběháme**. Snadno ničíme klouby a páteř!
- Technický trénink se **zbraněmi**.
 - Rychlost, dosah, **spolupráce**, aktivita.
 - Štítaři: Různé úchopy štítu.
 - Ramenní řemen a loket nebo pěst → Štít a halapartna či kopí.
 - Obchvaty, protiobchvaty. Přesilovky, antipřesilovky. Skobice.
- Pořadový výcvik **ve zbroji**.
- Příprava na **secvičnou** 1-2x ročně.

Boucicaut, ve zbroji, 1380-1409

- Lezení „v komíně“ mezi stěnami.
- Výskok do sedla koně ze strany.
- Chytí jezdce za rukáv a vyskoč před něj.
- Série kotoulů ve zbroji (bez přilby).
- Toč kolem sebe perlíkem nebo štípej dříví.
- Házení velkým kamenem.
- Údery rukama do země, zdi nebo jiných věcí.
- Opři žebřík, vylez po spodní straně rukama.
- Energicky a často tanči na svou oblíbenou píseň.
- Užij si dlouhé běhy ve zbroji.
 - P.S. Na měkké trávě a na mechu, lehce, nedupat.

Zbroj Zbraně Znalosti Zkušenosti

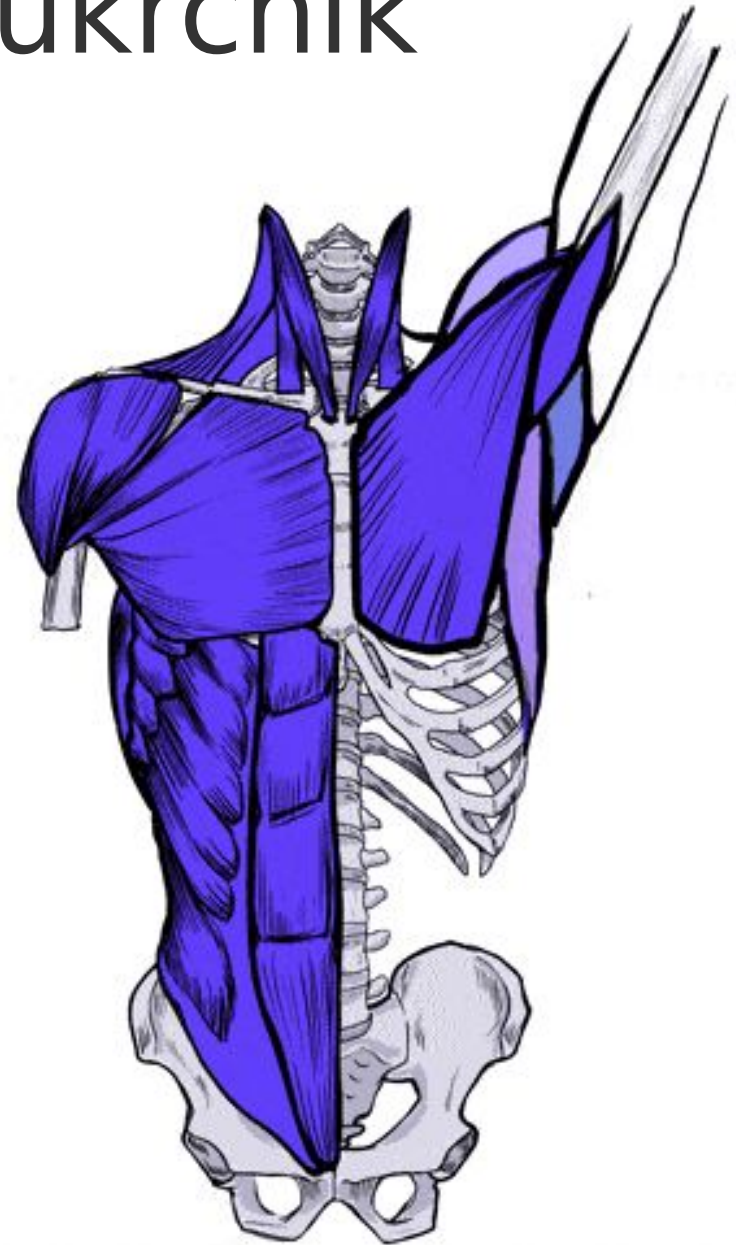
- Kvalita zbroje a zbraní ovlivňuje odvahu, výdrž a iniciativu vojska.
- Alfonso X: Vyvažování požadavků.
 - Pohyblivost. Váha. Termoregulace → Výdrž.
 - Ochrana. Tvrdost. Kvalita → Odvaha.
- Užití ovlivňuje konstrukci.
 - Nejčastější rány shora. Ruka je zvednutá. **Vsazení rukávu. Průkrčník.**
 - Zbraň je závaží na konci ruky. **Předloktí** rukávu je co nejužší.
 - Pěšák potřebuje běhat. **Klíny suknice.**
 - Váhu železné zbroje určuje délka i obvod.
Oděv **těsně padnoucí** na tělo, pohyblivý v kloubech.
- Nedbalé zpracování **výrazně** unavuje nositele. Výdrž klesá z hodin na minuty.
- **Velitel je zodpovědný za kvalitu zbroje, zbraní a výcvik družstva ve zbroji.**

Ochrana

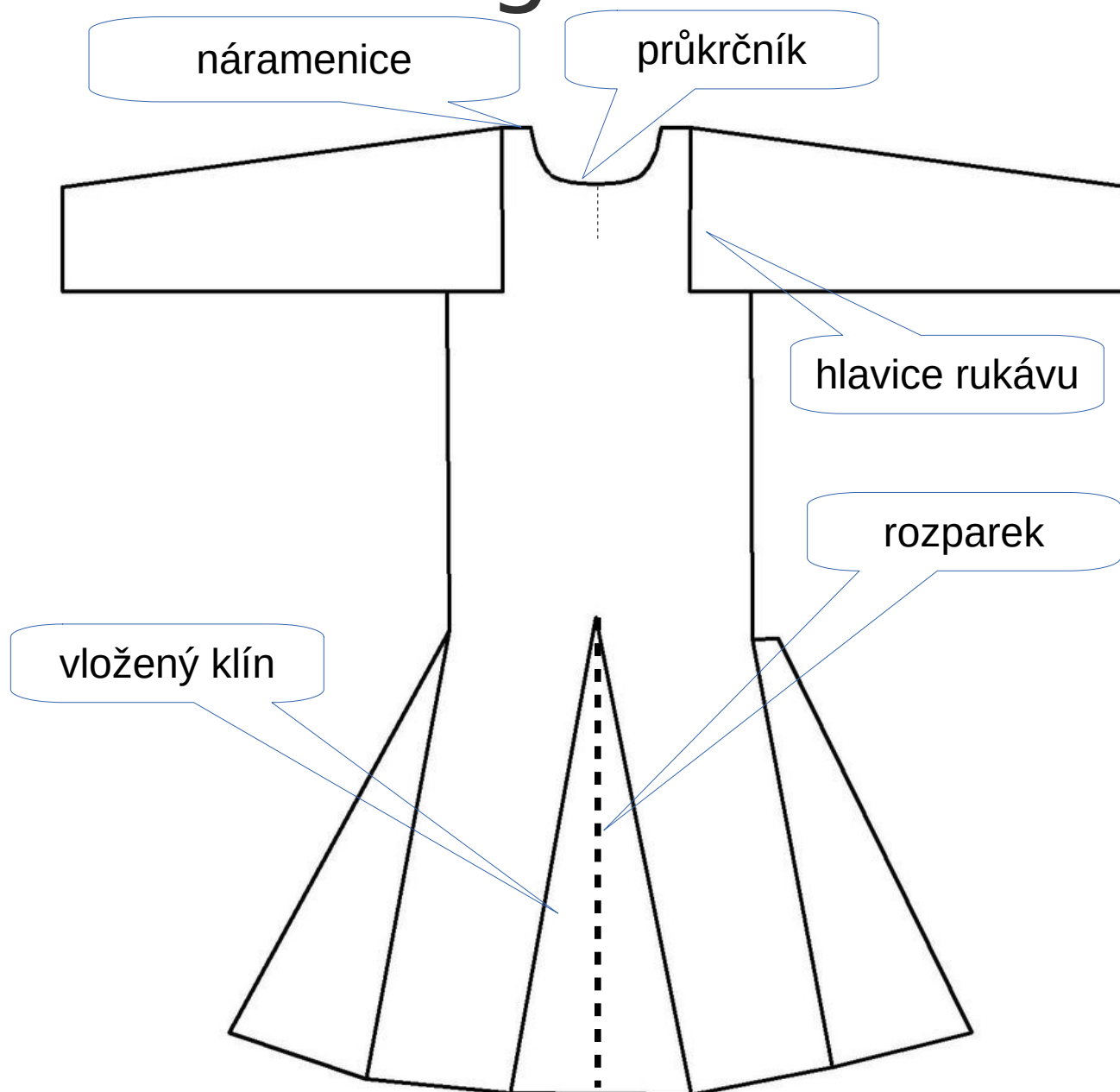
- Komfort a pohyblivost ve vlastní zbroji.
- Primární cíle ochrany: hlava a krk, trup, klouby.
- Příliš tlustá zbroj při práci omezuje, unavuje, přehřívá svého nositele.
- **Vrstvení.**
 - Je technicky náročné integrovat rukavice a límec do oděvu při zachování pohyblivosti i obtažení.
 - Prošíť nebo jen vrstvit vlněné tuniky? Prošíť → těsnější vypasování.
- **Funkční a oddělené segmenty.**
 - Nejvíce vrstev oděvu je na ramenou shora, pak na trupu.
 - Od kyčlí dolů se vrstvy ubírají. Suknice vystačí s 1-2 vrstvami.
 - Po začátku 14. stol. doklady odděleného trupu, rukávů, suknice. LEGO.
- **Selektivní** zesilující ochrana slabých míst - klouby, prsty.
 - Přivazovaná, vkládaná či vsívaná do kapes.
 - Po 1215 EN zmínky o nákupu usně a lnu k zesílení ochrany ramen. Segmenty z 3mm usně, vařené usně, kostic a po 2.pol.13.stol. i z plechu.
 - Holeně, kolena, rukavice, předloktí, lokty, paže, ramena, krk.

Vsazení rukávů, průkrčník

- Hlavice rukávu se vsazuje ke krku až za ramenní kloub zvednuté ruky.
- Spodní hrana hlavice rukávu lícuje s bradavkou.
- Průkrčník co nejtěsněji kolem krku, aby náramenice na deltovém svalu pomáhala roznést váhu oděvu a zbroje. Nutno spínat u krku. Nesmí škrtit.
- Detaily ke konstrukci podzbroje: viz přednáška
“Poznámky ke konstrukci aketonu, gambesonu, perpuntu 1280-1350”



Terminologie



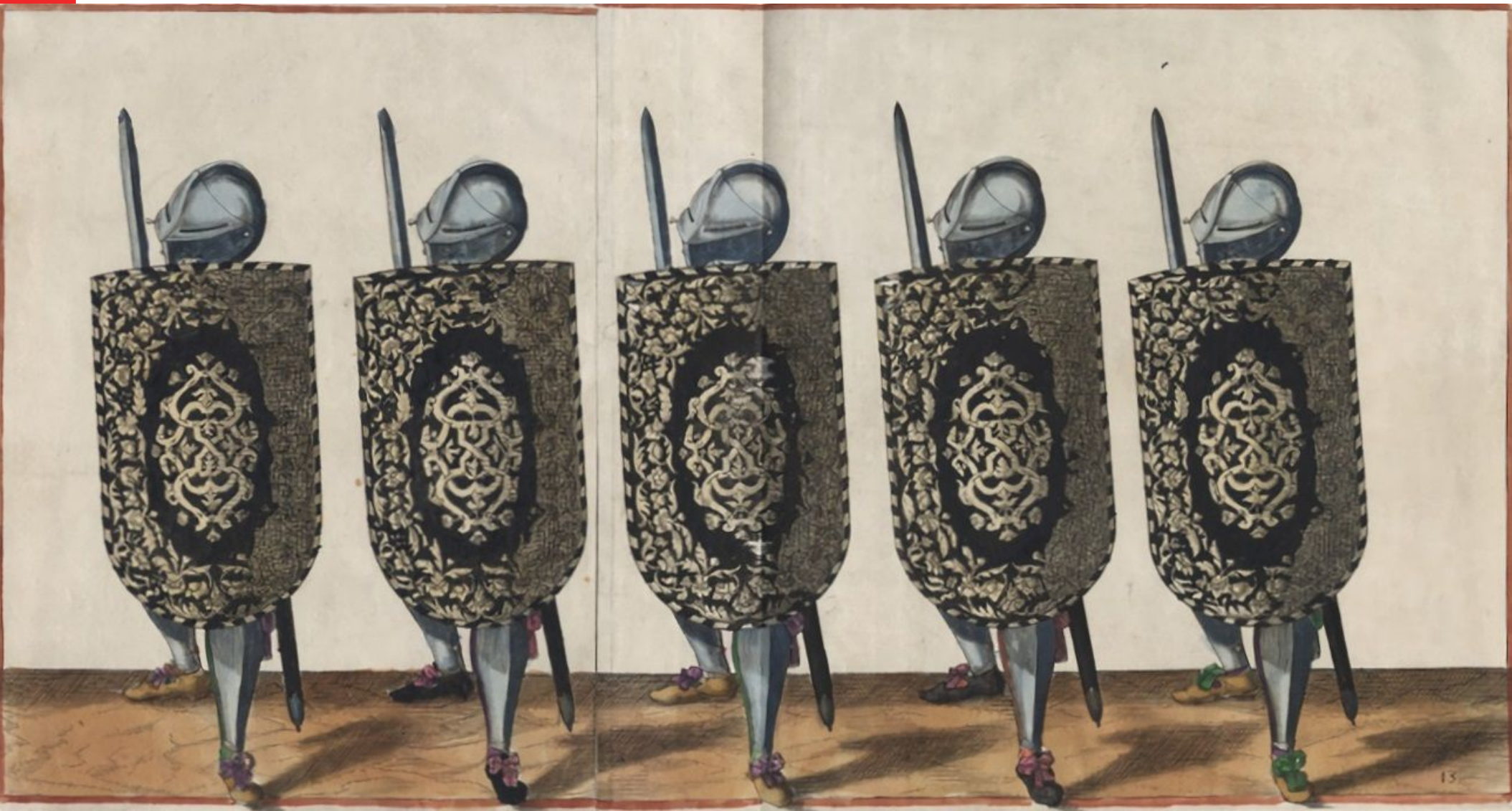
Další zdroje

- 136 Lucius Flavius Arrianus: „Techné taktiké“.
- 450 Flavius Vegetius Renatus: „De re militari“.
- 550 Maurikios: „Strategikon“.
- 820 Hrabanus Maurus: Komentáře k Vegetiovi, popisy secvičných u Franků.
- 900 Leo VI.: „Taktika“.
- 1119-1307 „Templářský řád“.
- 1265 Alfonso X: „Siete partidas“.
- 1618 Adam van Breen: „De Nassavsche Wapen-Handelinge“.
- 1850 US Army WigWag signals.
- 1936 „Rukověť pro aspiranty a důstojníky v záloze“. Vědecký ústav vojenský. Praha.
- 1939 Reibert: „Die Schützenkompanie“.
- 1983 Vševojsková operační a taktická terminologie:
 - 1. díl - Vojenská věda, operační umění a všeobecná taktika. Praha.
- 2017 U.S. Infantry Training Circular 3-21.60 (FM 21-60).

Poděkování

- Alfonso X. Jednoznačný soupis požadavků na zbroj, stovky detailních iluminací.
- Arrianus, Vegetius, Mauricius, Hrabanus Maurus, Leo VI, Mořic Nasavský: Bezva zdroje.
- Pánové z Bílé, Blatné, Dobřenic, Javornice, Hrádku, Kravař, Libiše, Lomnice, Loupežník, Němčic, Nových Hradů, Rabštejna, Sonnberka, Strakonic, Štěkně, Štítné, Vrcova, Wrauu, a další z projektu Hradeckého dvora Elišky Rejčky.
- Dagfari, Dwarf, Vojtěch Půlpán, Rogan a další velitelé české živé historie.
- Eva a Hans Hoffmannovi za podporu, zkušenosti, výrobu a dlouholetou společnost!
- Pero Cornel za španělské povely a dlouhodobou spolupráci.
- Tomáš Zach za ilustrace formací a signalizace.
- Argo San Gwaat ilustrace.
- Martina Hřibová - ilustrace a stříhová rekonstrukce saya encordada.
- x-legio.com - římské povely.
- +Mnoho dalších, kteří byli ochotní se podělit o zkušenosti.

Dotazy, diskuze, zpětná vazba





Cantigas de Santa Maria Florence 408-1-2.

Obsah

- Teorie formací.
- Velení.
 - Autorita, péče, psychologie.
 - Situační přehled.
 - Pověly.
 - Signalizace.
 - Hierarchie.
 - Prapory.
- Základní výcvik.
- Vybavení.
- Další zdroje.
- Dotazy, diskuze, zpětná vazba.



Lapidario 228-4

Ve druhém příspěvku k důstojnické akademii probereme:

- důvody k utváření důstojnického sboru,
 - velení,
 - doporučení k práci s družstvy,
 - pochodové a bojové povely,
 - zvukovou a optickou signalizaci,
 - hierarchii vojska a odpovídajících praporů,
 - základní výcvik družstva
- a poznámky k optimalizaci vybavení.

Teorie formací

- Cíl: Maximalizace ztrát soupeře. **Minimalizace vlastních ztrát.**
- Důstojníka dělají důstojníkem jeho lidé.
- Bitevní formace: **Nástroj** k získání výhody, lze porazit i přesilu.
 - Přizpůsobují se terénu, počtu a vyzbrojení stran.
 - Na jednoduchém otevřeném bojišti přesila většinou vyhrává.
 - Na bojišti s překážkami přesila nemůže uplatnit převahu.
- Hlavní zaměření: **Získat či omezit dosah vojáků.**
- **Dosah, iniciativa, rychlost a souhra jsou klíčové faktory.**
- Dosah
 - Otevírá cestu k (lokální) přesile.
 - Omezuje počet aktivních vojáků soupeře.
 - Terén, překážky, délka / dostřel zbraní...
- Přesila a souhra
 - Cvičíme udeřit v jeden čas, aby nás bylo 3-5 na jednoho.
 - Nerovné podmínky boje nutí pracovat s dosahem.
- Pro boj potřebujeme **pohyblivost** a možnost **rychle reagovat na změnu.**

3

Je třeba naučit se s nástrojem zacházet, aby byl k užitku.

Šerm jednotlivců je o načasování, dosahu a biomechanice (tempo, menzura, biomechanika).

Šerm skupin k tomu přidává týmovou souhru, spolupráci a práci s dosahem na bázi družstev a celých taktických jednotek.

Důstojník se o své lidi stará, aby přežili.

Práce důstojníka je podobná jako u trenéra vrcholových sportovců skupinového sportu.

Péče o lidi, vybírání optimálního nářadí a vybavení, trénink klíčových dovedností, umetání cestičky k tomu, aby byli připravení podat nejlepší výkon.



Velení: Autorita, Péče

- **Velitel:**

- Největší, nejsilnější, aktivní, vidí příležitosti a jde po nich.
- Jde spát jako poslední, stará se o potřeby a přežití svých lidí.
- Dohlíží na bezpečí svých lidí, spánek, odpočinek, jídlo, pití.
I před bitvou a mezi střety. Příklad: Odložte přilby, pohov, napijte se, délka pauzy cca 10 minut. Připravte se na konec pauzy za 5 minut.
- Umí poskytnout první pomoc svým lidem.
- Vede své lidi, jde jim příkladem, motivuje je.
- Měl by znát silné a slabé stránky svých lidí, jejich psychický a fyzický stav.
 - Netlačte lidi do toho, co chcete vy. Poslouchejte, co chtějí oni.
 - Podle toho stavte zbraně.
- Má zástupce.

Alfonso X, Siete partidas



Velení: Psychologie 5 potřeb

- **Stimulace.**
 - Dostatek nových podnětů.
 - Je to zajímavé. Není to nuda.
- **Smysl ve věcech a vztazích.**
 - Co dělám má smysl.
 - Zlepšuju se v tom. Vyhráváme.
- **Životní jistota.**
 - Mám svoje lidi, patřím někam.
 - Někomu na mě záleží.
- **Pozitivní identita.**
 - Pochvala veřejně, kárání soukromě.
 - Sebedůvěra. Rozhodnost.
- **Otevřená budoucnost.**
 - Mám se na co těšit.

MUDr. Zdeněk Matějček, studium psychické deprivace



Velení: Situační přehled

- V boji si udržuje přehled.
 - O nepříteli.
 - O vlastních lidech.
 - O příležitostech.
 - Sleduje signály vyššího vedení.
- **Rozhoduje** o postupu, ústupu, držení pozice dle situace a dohodnutého plánu.
- **Neustále podporuje**, povzbuzuje své lidi hlasem, vedením, radou.
 - Lidé bez vedení vadnou a ztrácí iniciativu.
- Zástupci **předá** tyto zodpovědnosti předtím, než se vydá angažovat osobně v boji.
 - Zaměřením na boj se ztrácí situační přehled.
 - Tunelové vidění je reálná věc.

Velení: Povel

- Výcvik: Čelem k družstvu.
- V boji: Na pravém křídle.
- (Oslovení), Návěští, Povel. Příklad:
(Družstvo, Jméno domu/jednotky), Čelem, VZAD.
- Návěští je jednoznačné a připravuje družstvo k povelu.
- Chybí-li seržanti, povel OPAKUJEME všichni.
Jinak velí jen seržanti, ostatní jsou zticha.
- Povel trubkou nebo rohem provádí jen velitel vojska.
- Povel praporem velitel každého oddílu (30+).
- Zraněný/umírající seržant vyvolá zástupce.
 - Bez zástupce někdo z jednotky přebere velení,
funguje samostatně, dokud se nepřipojí k jinému veliteli.
 - Velím: Ke korouhvi; Za pánem (Jméno domu)....

Pravé křídlo - viditelnost a slyšitelnost přes zbraně.
Nalevo vadí štít.

Velení: Povelý Řím I

Latin	English	česky
Dirige frontem.	Line up.	Vyrovnat.
Venite.	Form up.	Seřadit.
Signum demittite.	Dismiss.	Rozchod.
Silencium.	Silence.	Ticho.
Reverte.	Cancel command.	Zrušit.
Ad gladius (conto), cline.	Right turn.	Vpravo vbok.
Ad scuta, cline.	Left turn.	Vlevo vbok.
Ad gladius (conto), move.	Right step.	Doprava krok.
Ad scutum, move.	Left step.	Doleva krok.
Procedite/Movete.	Forward march.	Krokem vpřed.
Celerate.	Faster.	Zrychlit.
Tardate.	Slower.	Zpomalit.
Unum. Duo. Tres. State.	One. Two. Three. Halt.	1,2,3. Zastavit, stát.
Cede.	Move back.	Krokem zpět.
Gradum servate.	Keep pace.	Držte krok.

<https://x-legio.com/en/wiki/roman-combat-teams>
Polybius. The Histories. English translation by W. R. Paton. Loeb Classical Library text from LacusCurtius

Gaius Iulius Caesar. Bello Gallico. English translation by W. A. McDevitte and W. S. Bohn.

Bello Africo. English translation by W. A. McDevitte and W. S. Bohn.

Bello Hispaniensi. English translation by W. A. McDevitte and W. S. Bohn.

Onasander. The General. English translation by Illinois Greek Club, Aeneas Tacticus, Asclepiodotus, Onasander. Loeb Classical Library, Harvard University Press, Cambridge, 1986.

Flavius Iosephus. Bellum Judaicum. Excerpts in

Velení: Pověly Řím II

Latin	English	česky
Transformat.	About face.	Čelem vzad.
Arma portate	Take up arms.	Zvedněte zbraně.
Arma demittite	Lower arms.	Odložte zbraně.
Ad arma	To arms.	Do zbraně.
Gladius stringite.	Draw swords.	Tasit meč.
Gladius recondite.	Sheathe swords.	Schovat meč.
Scuta portate/demittite.	Pick up shield.	Štít uchopit.
Scuta demittite.	Put down shield.	Štít odložit.
Percute.	Advance, close to enemy, beat.	Do nárazu.
Pila portate/demittite.	Pickup pilum	Zvednout oštěp.
Pila demittite.	Put down pilum.	Odložit oštěp.
Pila tollite.	Prepare pilum for throw.	Oštěp připravit.
Pila jactate.	Throw pilum.	Vrhnout oštěp.

<https://x-legio.com/en/wiki/roman-combat-teams>

Velení: Povely Řím III

Latin	English	česky
Ad unum.	One rank.	Jednořad.
Ad duo.	Two ranks.	Dvouřad.
Ad quattuor.	Four ranks.	Čtyřřad.
Junge.	Close up.	Srazit řadu.
Large.	Open up.	Roztáhnout linii.
Mutare.	Replace 1st rank.	Rotace řad.
Murus.	Shield wall, 2nd at 45 deg.	Zed'
Tela.	Roof. Shield wall with roof.	Střecha.
Ad cuneum.	Wedge.	Klín.
Ad testudinem.	Tortoise.	Želva.
Undique servate. (Orbis.)	Circular defense.	Mlýnské kolo.

<https://x-legio.com/en/wiki/roman-combat-teams>

Velení: Povely ze Strategikonu

Silentium. Nandata captate. Non vos turbatis. Ordinem servate. Bando sequute. Nemo demittat bandum et inimicos seque.	Silence. Do not worry. Keep your position. Observe orders. Follow the standard. Do not leave the standard and pursue the enemy.	Ticho. Ničeho se nebojte. Každý na svém místě. Poslouchat rozkazy. Za praporem. Držte se praporu, nepronásledujte nepřítele.
Ad octo. Exi.	Divide by 8, March.	Rozpůlit, po osmi.
Exi.	Halve/by 4.	Rozpůlit. (po 4, po dvou..)
Dirige frontem.	Straighten front.	Vyrovnat.
Junge.	Close ranks.	Srazit řadu.
Ad fulcon.	Form foulkon.	Hradba.
Parati.	Ready.	Připravit.
Adiuta . . . Deus.	Help Us. O God.	K dílu pomáhej nám. Ó Bože!
Medii partitis ad difallangiam.	Divide in the middle. Form double phalanx.	Rozpůlit. Dvojitá falanga.
Primi state, secundi ad difallangiam exite.	Primi halt, secundi march out. Form double phalanx.	První stát. Druzí pochodem zpět. Dvojitá falanga.

11

Strategikon pg 145-149

Velení: Povely ze Strategikonu

Reverte.	Return to prev formation.	Návrat do původní formace.
Ad conto clina.	To the lance, face.	Za zbraní, v bok.
Move.	March.	Vpřed.
Ad scuto clina, move.	To the shield, face. March.	Za štítem, v bok. Vpřed.
Undique servate.	Face in all directions.	Formace Mlýnský kámen.
Depone au dextra/ au senestra.	Change to the right/left.	Formace Vpravo/Vlevo.
Largia ad ambas partes.	Move out to both sides.	Rozvinout obě křídla.
Intra.	Enter.	Zdvojit (hloubku formace).
Acia in acia.	File in file.	Formace ve formaci. Hloubka 32, ztráta šířky.
Muta locum.	Change place.	Přední vojáci dozadu.
Transforma.	About face.	Formace - čelem vzad.

12

Strategikon pg 145-149

 Velení: Povely SP, EN, CZ			
Aragonese/Catalan	Castilian	English	Czech
De advocación		Addressing:	Oslovení:
almogavers, milites, homs, homens, servants, gents, gents d'armes	almogávares, soldados, hombres, sirvientes, hombres de armas	almogavars, soldiers, men, servants, gentlemen, men at arms	almogavaři, vojáci, muži, služebnictvo, pánové, zbrojnoši
De posición		Position:	Pozice:
davantera	delantera,avanguardia	vanguard	předvoj
mitjania	medianera	centre	střed
reraguarda, reassaga	retaguardia, zaga	rearguard	zadní voj
De armas y de su uso			Zbraně, použití
llança	lanza	lance	kopí
apuyada, apuyat	apoyada, apoyad	support	podpora
dards, escona, esconeta	dardo, azcona	darts	šipky, oštěpy
coutell, cortell	cuchillo	knives	nůž, tesák
colp	golpe	beat	bijte
a armes	a las armas	at arms	do zbraně
escuts	escudos	shields	štíty

TODO: Přidat druhou polovinu povelů.

Bibliografía:

-Libro de los hechos. Edición conmemorativa del VIII Centenario del rey Jaime I de Aragón, 1208-2008 . Ed, IFC-Gredos 2008

-Canellas, Vidal de; Vidal Mayor. Versión romanceada en aragonés del código "In Excelsis Dei Thesauris" . Siglo XIII. Edición facsímil... (1989)

Fdo: Héctor Polite García
Licenciado en Historia
Año 2014

Prozkoumat další zdroje - Leo VI., aj.



Velení: Povely Hradec CZ,EN 1

Česky	English
Formace	Formations
Řada. Dvojřad. Trojřad.	Rank up. Two ranks. Three ranks.
Linie. Dvě linie. Tři linie.	Line up. Two lines. Three lines.
Formace klín, Kruhová obrana, Byzanc.	Wedge, Wheel, Byzantine formation.
Zedř.	Wall formation.
Šípy.	Roof formation.
Vyrovnat.	Line up.
Srazit řadu.	Close up.
Zdvojit řadu / linii.	Double rank / line.
Šikmá pravá / levá.	Right / left wing oblique forward.
Rotace.	Replace first rank / line.
Zástup. Dvojstup, trojstup...	Column. File by two, three.
Za korouhví, za pánem z ...	Follow the standard. Follow senior of ...
Po družinách.	Split companies.
Po skupinkách.	Wolf packs.



Velení: Povely Hradec CZ,EN 2

Česky	English
Přesuny	Movements
Otočit vpravo, vlevo, vzad.	Right turn, left turn, about face.
Směry: Vpřed, vzad, vpravo, vlevo.	Directions: Forward, backward, right, left.
Krokem - směr.	(direction) March.
Klusem - směr.	(direction) Faster.
Volným krokem - směr.	(direction) Slower.
Zastavit - stát.	Halt.
Hop.	Step.
Kosmo pravá / levá.	Oblique formation right/left.
Překážka.	Obstacle.
K boji.	Arms ready.
Do nárazu.	Ram up.
Šturmem.	Pursue, fast.
Zapřít - tlačit.	Support front - push forwards.
Volno, sednout, přilby dolů, napít se.	Rest, sit down, helmets down, drink.
Na pochod / do boje připravit	Get ready for march / fight.



Velení: Povely Hradec CZ,EN 3

Česky	English
Chraňte pána.	Protect senior.
Zelená. (zranění, zajistěte oblast, medika)	Green. (real injury, protect perimeter, call medic)
Ke korouhvi.	To standard.

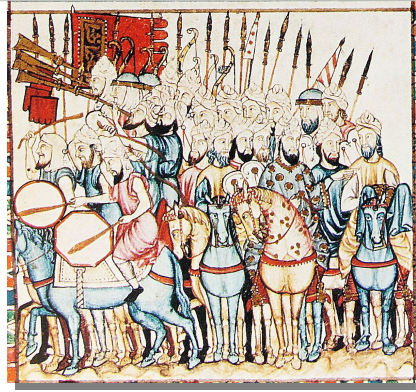
- Povely k datu: 19.12.2022
- Odkaz: [Hradecké povely](#)

Velení: Povely - provedení

- 1-2s reakční doba.
- Provedení načasovat na POVEL.
- Povely se provádí i za pohybu. **Nezastavuje se.**
- Skládání **Řada**: Štítem zleva překryji parťákův štít vpravo.
- Řada → Linie:
Levé křídlo postupuje doleva, pravé doprava, natahuji pravačku k parťákovi.
- Krokem vzad:
 - Zadní řada jsou oči a vodič pro přední řadu, která couvá a bojuje.
- Otočit vzad:
 - Štítaři: Levá noha dozadu, točím kolem štítu.
 - Tyčovky a střelci: Zbraň/tyč svisle, otočím špičky chodidel na místě.
- Rozpouštění: Šípy/Hradba 2 řady štítů nad sebou.
 - Začne střecha, pak zeď.

Velení: Signalizace

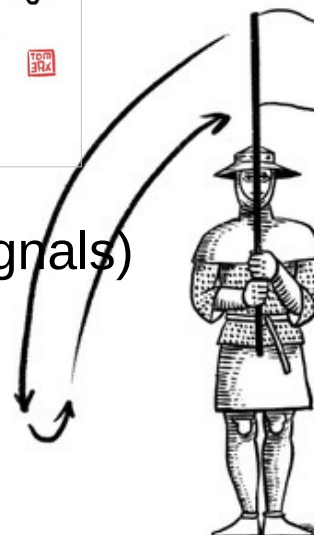
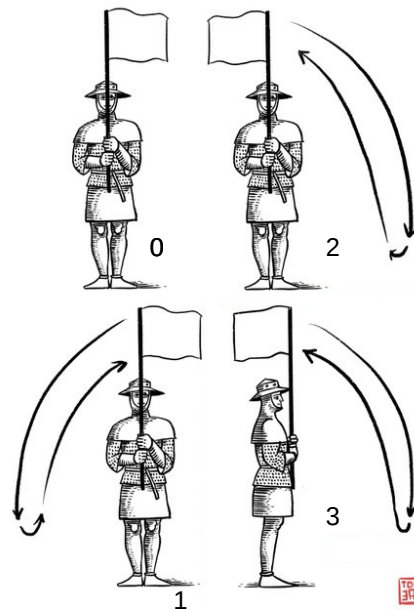
- Dálková
 - Majáky, poštovní holubi, jízdní pošta.
- Vizuální
 - Oheň, dým: Průzkum, vojsko.
 - Prapory: Jednotky, vojsko.
 - Znaková: Tiché signály rukou.
- Zvuková
 - Trumpety a rohy: Formace, jednotky. Celá formace.
 - Bubny: Krok, běh, směr, motivace. Celá jednotka.
 - Píšťalky, hlas: Seržanti, okruh cca 10 lidí.
 - Spojky, běžci: Každý velitel má spojku u hlavního velitele.



Cantigas de Santa Maria 165 b5

Velení: Signalizace Praporem

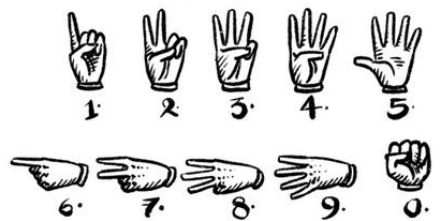
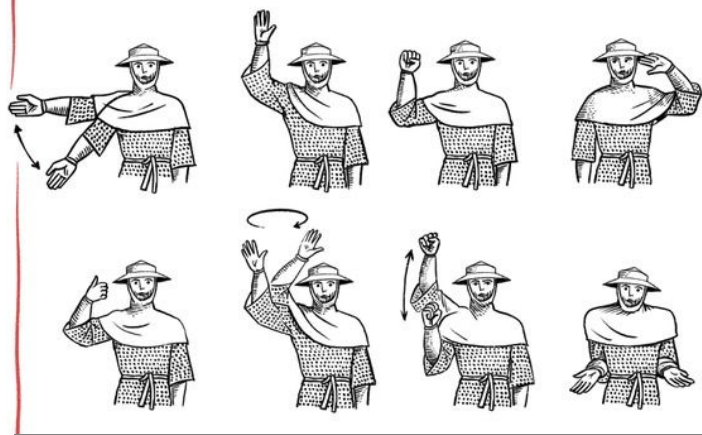
- Signály:
 - 0: Vertikál
 - 1: Doprava, 0
 - 2: Doleva, 0
 - 3: Vpřed, 0
 - 4: Kroužení
- Kódová tabulka - příklad:
 - konec zprávy: 3
 - levé křídlo: 22
 - pravé křídlo: 11
 - střed: 12
 - LK vpřed: 221
 - LK zpět: 222
 - PK vpřed: 111
 - PK zpět: 112
 - střed vpřed: 121
 - střed zpět: 122
 - honci vpřed: 1
 - přepadový odřad: 2
 - ke korouhvi: 4



[https://en.wikipedia.org/wiki/Wigwag_\(flag_signals\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Wigwag_(flag_signals))

Velení: Signalizace Rukou

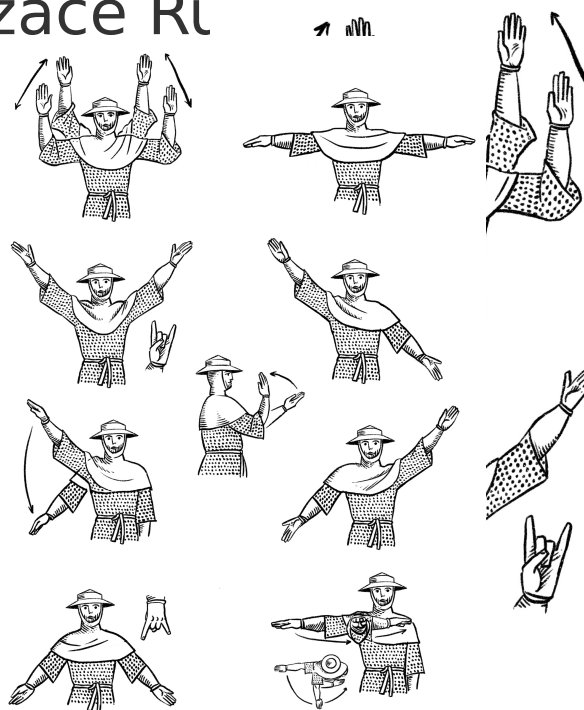
- Zpomal
- Zastav
- Nehýbat
- Stůj, pozoruj,
poslouchej,
čichej
- Rozumím
- Seřadit
- Zrychlit
- Nerozumím



<https://irp.fas.org/doddir/army/tc3-21-60.pdf>

Velení: Signalizace Rů

- Formace Dvě Kolony
- Formace Linie
- Formace Citera
- Obchvat zleva
- Za mnou
- K zemi, kryjte se
- Obchvat zprava
- Formace Klín
- Po skupinách



<https://irp.fas.org/doddir/army/tc3-21-60.pdf>

Velení: Signalizace Trubkou

- Jedna trubka nebo roh velí celé formaci.
- S trochou cviku každý zvládne základní tón (G1), pak jeden vyšší (C2) a jeden nižší (C1). Profíci zvládnou 5 tónů (E2, G2).
- Se třemi tóny se dají dělat povely-melodie nebo čtyřpísmenné kódy podobně jako s prapory.
- G1 (nižší) krátký = 1
- G1 (nižší) dlouhý = 2
- C2 (vyšší) krátký = 3
- C2 (vyšší) dlouhý = 4
- Kódová tabulka - příklad:
 - konec zprávy: 3
 - levé křídlo: 22
 - pravé křídlo: 11
 - střed: 12
 - LK vpřed: 221
 - LK zpět: 222
 - PK vpřed: 111
 - PK zpět: 112
 - střed vpřed: 121
 - střed zpět: 122
 - honci vpřed: 1
 - přepadový odřad: 2
 - ke korouhvi: 4



old_guard-coach-horn-what-to-blow-how-to-blow-it-1885.pdf

1300 EN trumpeta z Billingsgate

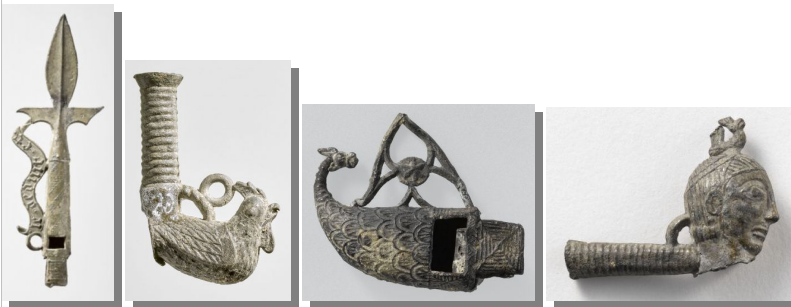
12-13.st. SP Valencie, keramický roh

Velení: Signalizace Píšťalkou

- Píšťalka velí 1 družstvu.
 - Velitel si nemusí vyřvat hlasivky.
 - V boji je doslech píšťalky cca 10 lidí okolo, podobně jako hlas.
- Dlouhý tón = 1
- Krátký tón = 2
- Oddělovač = Pauza

- Kódová tabulka - příklad:

- krokem vpřed: 2121
- zrychlit: 1221
- k boji: 2111
- do nárazu: 1111
- zpomalit: 2112
- stát: 2211
- zpět: 2122
- vpravo: 2212
- vlevo: 2222
- čelem vzad: 2221
- ke korouhvi: 1112
- řada: 1121
- linie: 1212
- vyrovnat: 1222
- srazit: 1122



23

14-15.stol. FR Cluny: cínové píšťalky

Velení: Hierarchie

jednotka jméno CZ name EN	hodnost česky rank EN	latinsky	řecky	kastilsky
6-20 družstvo squad	desátník seržant sergeant	decimus	dekarchos	almocaden al-muqaddam señor
75-200 rota company	setník kapitán captain	centurio optio	hekatonarchos kentarchos	comendador
1000 pluk regiment	major plukovník colonel	tribunus	tribunus	adalid
n* 1000 brigáda brigade	generál general	legatus	strategos	cabdillo alférez

24

Moderní pěchota:
družstvo (6-20)
četa (20-80)
rota (75-200)
prapor (300-1,5k)
pluk (900-3k)
brigáda (1-8k)
divize (20k)

Byzanc
tetra/penta/dekarchie

hekatonarchie
bandon, arithmos, tagma
chiliarchie (1k), moira
meros
division??

Velení: Prapory

Standarta císař král admirál loďstva	Zástava velitel 100+ rytířů velitel městské hotovosti velitel bojového řádu	Pennon (špičatý) velitel 50-100 rytířů představený řádu kapitán lodi	Pennon (hranatý) 50-10 rytířů	Gonfanon 2-5 rytířů
				

<https://web.archive.org/web/20051231202834/>

<https://www.kwantlen.bc.ca/~donna/sca/flags/>

- Standard (aka Auncient) - standarta
- Banner - zástava
- Ensign - prapor
- Gonfalon - korouhev, vodorovné zavěšení
- Gonfanon - svislé, 2-3 štrápce do strany
- Guidon - jednoduchý trojúhelník
- Pennon - obdélník nebo trojúhelník, 80x25 dlouhou stranou k tyči
- Pennoncel - kratičký trojúhelník na kopí
- Streamer - dlouhá praporová stuha, trojúhelník

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Vlajka>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Korouhev>

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_flags

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pennon>

<https://www.bogi.cz/prapory--vlajky-a-zastavy/c111.htm>



Velení: Rozšiřující studium

- Rétorika a středověké Právo.
 - Motivace. Dávat smysl.
 - Přesvědčovat.
 - Autorita.
- Zpěv.
 - Silný hlas k velení.
 - Morálka a bojový duch.
 - Písně: Pochodová, před bojem motivační, bojová ke zvednutí iniciativy.
- Šachy.
 - Pěšák, střelec: Zabíjí šikmo do mezer mezi štíty.
 - Jezdec: L - obchvat. Před řadou štítů zahne, neztrácí rychlost, jede podél, útočí.
 - Věž: Na hřbetech válečných slonů.
 - Alferez (dáma): Vrchní velitel těžké jízdy.
 - Král: Pohybuje se pomalu ve čtvercové pěší pikenýrské formaci Dvůr.

26

TODO: prozkoumat Libro de los juegos.
Namapovat na rozložení jednotek v poli.
Křesťanský a maurský bojovník ve stanu?

Základní výcvik

- **Běhání, skákání, plavání, házení, zápas.**
 - Fotbal. Vybíjená. Házená. Košíková. Míčové hry.
 - Parkur. Kotouly. Šplhání. Zápas.
 - Překážkové dráhy. Sólo. S protivníky.
 - Vrh míčem, kamenem, oštěpem, prak, fustibal.
- **Optimum:**
 - ½h-1h běh beze zbroje, pak s lehkou zbrojí.
 - 1h pochod ve zbroji.
 - V **těžké** zbroji pravidelně **neběháme**. Snadno ničíme klouby a páteř!
- Technický trénink se **zbraněmi**.
 - Rychlost, dosah, **spolupráce**, aktivita.
 - Štítáři: Různé úchopy štítu.
 - Ramenní řemen a loket nebo pěst → Štít a halapartna či kopí.
 - Obchvaty, protiobchvaty. Přesilovky, antipřesilovky. Skobice.
- Pořadový výcvik **ve zbroji**.
- Příprava na **secvičnou** 1-2x ročně.

27

Míčové hry většinou řeckého původu po Evropě rozšířila vojska antického Říma.

Knights trained constantly with sword, lance, axe, mace, both mounted and unmounted.

William Marshal was noted to be particularly rigorous in 'tuning up' the Young Henry's tournament team via training, and mounted training was essential to keep the relationship between horse and rider intact, aswell. Even as a squire, they were required to master the 'seven points of agilities' - riding, swimming and diving, shooting different types of weapons, climbing, participation in tournaments, wrestling, fencing, long jumping, and dancing, often while armoured.



Boucicaut, ve zbroji, 1380-1409

- Lezení „v komíně“ mezi stěnami.
- Výskok do sedla koně ze strany.
- Chyť jezdce za rukáv a vyskoč před něj.
- Série kotoulů ve zbroji (bez přilby).
- Toč kolem sebe perlíkem nebo štípej dříví.
- Házení velkým kamenem.
- Údery rukama do země, zdi nebo jiných věcí.
- Opři žebřík, vylez po spodní straně rukama.
- Energicky a často tanči na svou oblíbenou píseň.
- Užij si dlouhé běhy ve zbroji.
 - P.S. Na měkké trávě a na mechu, lehce, nedupat.

Zbroj Zbraně Znalosti Zkušenosti

- Kvalita zbroje a zbraní ovlivňuje odvahu, výdrž a iniciativu vojska.
- Alfonso X: Vyvažování požadavků.
 - Pohyblivost. Váha. Termoregulace → Výdrž.
 - Ochrana. Tvrdost. Kvalita → Odvaha.
- Užítí ovlivňuje konstrukci.
 - Nejčastější rány shora. Ruka je zvednutá. **Vsazení rukávu. Průkrčník.**
 - Zbraň je závaží na konci ruky. **Předloktí** rukávu je co nejužší.
 - Pěšák potřebuje běhat. **Klíny suknice.**
 - Váhu železné zbroje určuje délka i obvod.
Oděv **těsně padnoucí** na tělo, pohyblivý v kloubech.
- Nedbalé zpracování **výrazně** unavuje nositele. Výdrž klesá z hodin na minuty.
- **Velitel je zodpovědný za kvalitu zbroje, zbraní a výcvik družstva ve zbroji.**

Ochrana

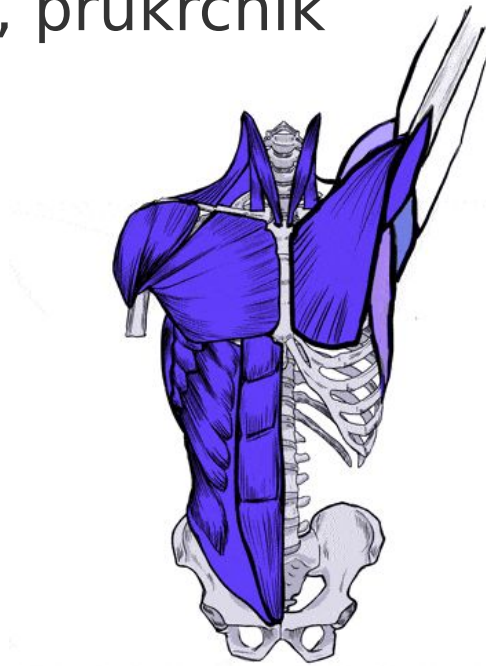
- Komfort a pohyblivost ve vlastní zbroji.
- Primární cíle ochrany: hlava a krk, trup, klouby.
- Příliš tlustá zbroj při práci omezuje, unavuje, přehřívá svého nositele.
- **Vrstvení.**
 - Je technicky náročné integrovat rukavice a límec do oděvu při zachování pohyblivosti i obtažení.
 - Prošít nebo jen vrstvit vlněné tuniky? Prošití → těsnější vypasování.
- **Funkční a oddělené segmenty.**
 - Nejvíce vrstev oděvu je na ramenou shora, pak na trupu.
 - Od kyčlí dolů se vrstvy ubírají. Suknice vystačí s 1-2 vrstvami.
 - Po začátku 14. stol. doklady odděleného trupu, rukávů, suknice. LEGO.
- **Selektivní zesilující ochrana slabých míst - klouby, prsty.**
 - Přivazovaná, vkládaná či všívaná do kapes.
 - Po 1215 EN zmínky o nákupu usně a lnu k zesílení ochrany ramen.
 - Segmenty z 3mm usně, vařené usně, kostic a po 2.pol.13.stol. i z plechu.
 - Holeně, kolena, rukavice, předloktí, lokty, paže, ramena, krk.

30

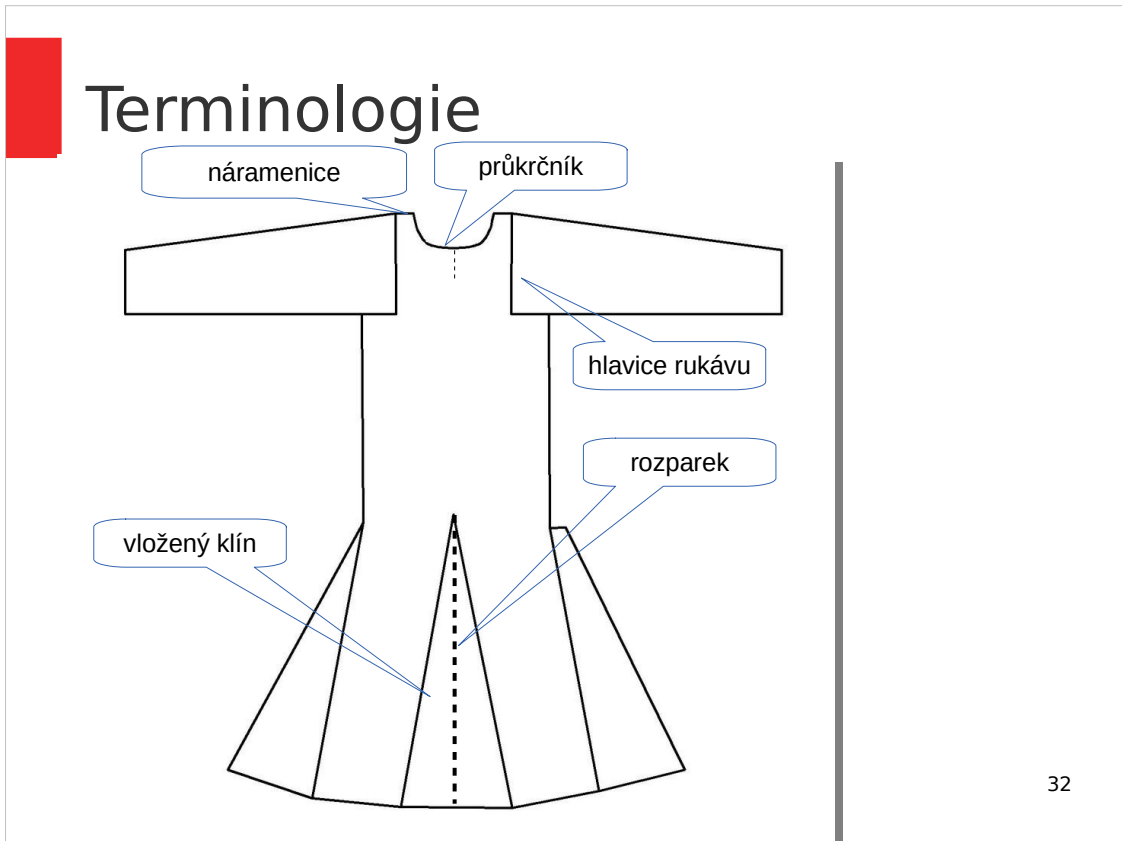
- Inventory of the English knight Sir John Fitz Marma-duke in 1311 „one reddish aketon with sleeves of baleen”.
- Aketons were worn to stop chafing (odírání) and to improve the fit of the armour, not to reduce damage to the wearer.
- Segmentace po r.1300 EN, FR, IT: Ralph Moffat, Medieval Arms and Armour, a Sourcebook. Volume I: The Fourteenth Century (Boydell & Brewer: Woodbridge, 2022).
- V Aragonu dokumentované použití segmentů z kostic k ochraně holení, předloktí, kolen, loktů, a výrobě rukavic. Zdroj: don Martí de Riquer: „L'arnès del Cavaller“

Vsazení rukávů, průkrčník

- Hlavice rukávu se vsazuje ke krku až za ramenní kloub zvednuté ruky.
- Spodní hrana hlavice rukávu lícuje s bradavkou.
- Průkrčník co nejtěsněji kolem krku, aby náramenice na deltovém svalu pomáhala roznést váhu oděvu a zbroje. Nutno spínat u krku. Nesmí škrtit.
- Detaily ke konstrukci podzbroje: viz přednáška "Poznámky ke konstrukci aketonu, gambesonu, perpunktu 1280-1350"



obrázek Argo San Gwaat



Zdroj doc. Ing. Martina Hřibová, Ph.D., pokus o rekonstrukci střihu saya encordada con mangos cosedizas

Saya Fernanda de la Cerdy, publikace Vestiduras Ricas

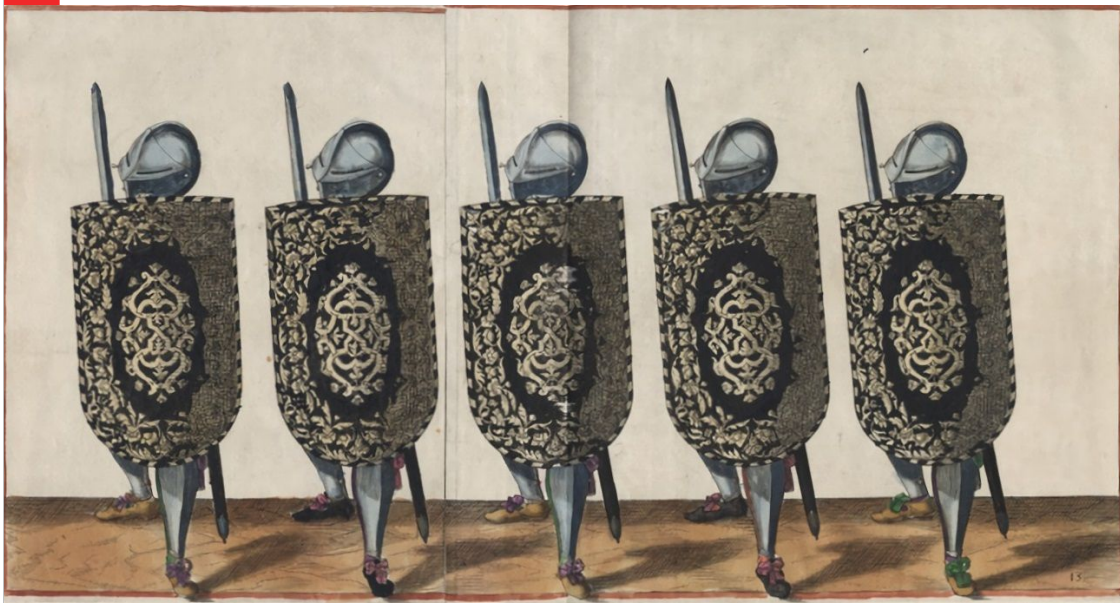
Další zdroje

- 136 Lucius Flavius Arrianus: „Techné taktiké“.
- 450 Flavius Vegetius Renatus: „De re militari“.
- 550 Maurikios: „Strategikon“.
- 820 Hrabanus Maurus: Komentáře k Vegetiovi, popisy secvičných u Franků.
- 900 Leo VI.: „Taktika“.
- 1119-1307 „Templářský řád“.
- 1265 Alfonso X: „Siete partidas“.
- 1618 Adam van Breen: „De Nassavsche Wapen-Handelinge“.
- 1850 US Army WigWag signals.
- 1936 „Rukověť pro aspiranty a důstojníky v záloze“. Vědecký ústav vojenský. Praha.
- 1939 Reibert: „Die Schützenkompanie“.
- 1983 Vševojsková operační a taktická terminologie:
 - 1. díl - Vojenská věda, operační umění a všeobecná taktika. Praha.
- 2017 U.S. Infantry Training Circular 3-21.60 (FM 21-60).

Poděkování

- Alfonso X. Jednoznačný soupis požadavků na zbroj, stovky detailních iluminací.
- Arrianus, Vegetius, Mauricius, Hrabanus Maurus, Leo VI, Mořic Nasavský: Bezva zdroje.
- Pánové z Bílé, Blatné, Dobřenic, Javornice, Hrádku, Kravař, Libiše, Lomnice, Loupežník, Němčic, Nových Hradů, Rabštejna, Sonnberka, Strakonice, Stěkně, Štítné, Vrcova, Wrauu, a další z projektu Hradeckého dvora Elišky Rejčky.
- Dagfari, Dwarf, Vojtěch Půlpán, Rogan a další velitelé české živé historie.
- Eva a Hans Hoffmannovi za podporu, zkušenosti, výrobu a dlouholetou společnost!
- Pero Cornel za španělské povely a dlouhodobou spolupráci.
- Tomáš Zach za ilustrace formací a signalizace.
- Argo San Gwaat ilustrace.
- Martina Hříbová - ilustrace a střihová rekonstrukce saya encordada.
- x-legio.com - římské povely.
- +Mnoho dalších, kteří byli ochotní se podělit o zkušenosti.

Dotazy, diskuze, zpětná vazba



35

1618 Adam van Breen: „De Nassavsche Wapen-Handelinghe“.